

<<SYN Kurt Taussig>>

If I asked Kurt Taussig when he was 15 years old what was his identity - what would he say?
Czechoslovak?

Absolutely. Jo, yes.

Ta sada barevných záběrů je naprostý unikát. Českoslovenští piloti - v barvě - všichni mladí, málokomu je přes třicet. Je pozdní léto 1942 a všechny tři stíhací perutě československého segmentu Britského královského letectva se sešly na jihozápadě Anglie - pro spojenecké kameramany dobrá šance ukázat, že proti Němcům bojuje i tenhle malý národ. Jenže výsada sloužit u jedné ze čtyř, respektive čtyř a půl perutí, ta nebyla pro každého rodáka z Československa.

<<znělka/jingle>>

Česká televize uvádí zpravodajský dokument: Nikam nepatřit. Příběhy zapomenutých československých občanů, kteří bojovali za svobodu svého domova, aniž by o ně jeho vláda příliš stála.

<<GER>>

Ulice.

Severočeské Teplice. Jedno z těch měst, kterými prošly dějiny dvacátého století na české poměry nejcitelněji - a přitom si to pamatuje už jenom pár místních. V roce 1930 se tu přihlásila k československé národnosti víc než čtvrtina obyvatel a v okolních obcích ještě víc. Jenže pak přišel zlom. Nejdřív se odsud utíkali jedni v roce 1938, potom druzí v roce 1945.

<<SYN Kurt Taussig>>

At that time in 1938 I was, I happened to be in the Realschule which was german speaking technical college. But some of the children were aggressive, anti-jewish and it was very...I couldn't begin to learn anything because the time was taking up with the aggressive behaviour. So in the wise decision my parents decided to remove me from there and to put me to the local Bürgerschule

//As babies we had Czech mates and help in the house. Everything, everything in Teplitz was dual language.//We assumed everyone else was dual language.

Kurt Taussig se právě v Teplicích narodil - přímo v tomto domě, který se dochoval skoro jako zázrakem - celá kdysi výstavní ulice se v průběhu desetiletí změnila k nepoznání. Jeho rodiče patřili k zdejší střední třídě - otec obchodník, matka v domácnosti.

Oba Židé, loajální občané Československa, kteří nechtěli nacismus. Přestože mluvili spíš německy než česky.

<<SYN Kurt Taussig>>

Czechoslovakia was very tolerant, free country and had no preferences here.//The German speaking population had suddenly decided to wear white stockings, which was a sign: we belong to Germany. And windows got broken, businesses like shops had problems keeping the customers. But being a boy I was more interested into Teplice football club than into the German army on the other side of the border.

To se mělo změnit. Celá rodina se třemi syny se dala hned po Mnichovské dohodě na útěk do vnitrozemí.

<<SYN Kurt Taussig>>

We were part of the refugees from the Sudetenland area waiting in Prague, or to be absolutely correct in a place called Hořálka, which was a camp supplied by some social club waiting for our parents to get visas to go to England, America, Palestine or Argentina, anywhere in the world that would accept us.

V březnu 1939 nacisté židovské uprchlíky internovali - nejstarší z bratrů Taussigových ale dokázal utéct a dostat dva mladší sourozence do transportů Nicholase Wintona, které se tehdy začínaly organizovat.

<<GER>>

That's you and your brother?

Yes. That is how we looked like when we came.

Rychle se asimiloval, začal zapomínat němčinu i češtinu a chtěl se stát pilotem. Říká, že bojovat chtěl už proto, že se to tehdy od mladého obyvatele Británie prostě čekalo.

<<CIT>>

Žádost Kurta.

<<STUP>>

Hned po dovršení osmnácti let se Kurt Taussig hlásil k inspektorátu československého letectva. Tady se k tomu dochovala veškerá korespondence. Na jejím konci je ale odmítnutí - nejste vyučen pro speciální práce u letectva, píše se v ní. Pozdější práce historiků ukázaly, že tím pravým důvodem byl zřejmě německý původ.

<<CIT>>

Taussig je zřejmě osoba neovládající český jazyk. Jeho přidělení k letectvu by jen pobouřilo české lidi.

Tak o něm mluvily interní dokumenty československého letectva, objevené daleko později. Žádost napsal v obstojné češtině; v době, kdy byl v podstatě v izolaci na severozápadě Anglie a kromě bratra neměl kontakt s jinými Čechoslováky. Nakonec mu prezident Edvard Beneš vyhověl aspoň v druhé žádosti - o vstup přímo do britské armády. Na konci 40. let pak získal i britské občanství.

<<SYN Stehlík?>>

Kdo bojoval v Čs. perutích? Vyvíjel se ten národnostní pohled?

<<SYN Milan Herčút, historik, objevitel příběhu Kurta Taussiga>>

Milan Herčút je slovenský badatel; v podstatě nadšenec, který se ve volném čase věnuje okrajovějším oblastem československého odboje. Právě on spojil Taussigův příběh s Československem. A upozorňuje, že to nebyl zdaleka jediný podobný osud.

<<SYN Milan Herčút, historik, objevitel příběhu Kurta Taussiga>>

- Kdo jsou ti, kteří bojovali mimo armádní struktury? A proč?

((Benjamin Abeles))

((Jan Alexander.))

Ostatně, na specifické poměry československých perutí narazila i daleko známější jména. Josef František létal cíleně s Poláky - a problémy měl i Otto Smik, nejúspěšnější československý stíhač posledních let války. Sedm a půl sestřelu - ale taky dobrovolný odchod k Britům.

<<SYN Milan Herčút, historik, objevitel příběhu Kurta Taussiga>>

Otto Smik. Hodnost, vztahy se staršími československými důstojníky.

<<SYN Stehlík?>>

Význam československých perutí, hodnocení.

Vraťme se k příběhu Kurta Taussiga. Objevili jsme ho úplnou náhodou - v roce 2016 ho vydal knižně Milan Herčút, ale bez většího ohlasu. I nám trvalo skoro rok, než jsme dokázali kvůli zdravotním problémům domluvit první rozhovor. Mezitím jsme se ptali i českých úřadů - a když se o tom dozvěděli zastupitelé v Teplicích, napadlo je, že by mu mohli udělit čestné občanství města.

<<SYN Jiří Řehák>>

Střih do listopadu 2018 - a v domku na severním kraji Londýna čekají velkou návštěvu.

<<GER>>

It is exactly two o'clock, isn't it?

Je to vůbec první Taussigův oficiální kontakt s českými úřady od roku 1942. Delegace ze Senátu, která je tehdy v Londýně byla na návštěvě, přiváží dekret. Pro muže, který nikdy nikam nepatřil, ta nejmilejší vzpomínka.

<<GER>>

Thank you, it means a lot to me. As you can see I am madly in love with Teplice.

V té době byl jedním z posledních dvou žijících Čechoslováků, kteří za války létali na Spitfirech. Od léta 1944 dopravoval stíhačky k perutím, které bojovaly ve Středomoří - a od začátku roku 1945 u jedné z nich začal létat i na bojové mise nad Itálií. Viděl shora poslední velkou ofenzivu Spojenců - a pomáhal ji řídit.

<<SYN Kurt Taussig, srpen 2019>>

The Germans fought like hell and we lost a lot of men. //Antiaircraft was vicious, constant threat all the time and it was that 88mm gun.

Britové si ho navíc vybrali k relativně elitní 225. peruti - její piloti měli koordinovat pozemní akce. I proto měli důstojnickou hodnost.

<<SYN Kurt Taussig, srpen 2019>>

Out of 250 trainees and cadettes they chose five. And now I thought I was luckier rather than intelligent, I was just lucky to be "officer material". // I was well behaved, I didn't drink, I didn't smoke, I followed the rules.//And I had this badge of Czechoslovakia on my shoulder so they knew who were they dealing with, but they didn't even know where Czechoslovakia was.

O jeho příběhu se mezitím dozvěděli i čeští poslanci a v červnu navrhli ho na Medaili za hrdinství. Když si články na českých webech četl, všiml si, že je jediný, kdo je ještě naživu. Pak se mu ozvala i prezidentská kancelář.

<<SYN Kurt Taussig, srpen 2019>>

I am far too old to be, but for the sake of the filming I will say I am very honored.

- Did someone from the british goverment or army give you some kind of high award like this?

No.

- Why so?

Well I was one of 10 thousand, 50 thousand maybe.

Tenhle poslední rozhovor jsme natáčeli v Londýně letos na konci srpna, v den jeho 96. narozenin - v té době už věděl, že i jemu už zbývá jen pár týdnů života. Odešel 19. září 2019. Na jeho pohřeb poslala zástupce česká i slovenská ambasáda - pozdní uznání zapomenuté historie československého odboje. To důležité je - že alespoň on se o něm - za desítky krajanů s podobným osudem - alespoň dozvěděl. A měl z něj radost.